

Theater 't Mozaïek Vrijwilligers op de eerste plaats

Foto's: Huting fotografie - www.huting.net

Naast de grote schouwburgen en theaters, bestaat in zo'n beetje elke Nederlandse gemeente ook een kleinschaliger theater. In die theaters lopen de technici veelal tegen andere problemen aan dan in de grote, landelijke schouwburgen. Bovendien lopen er geen grote ploegen met tal van fulltime technici rond. Theater 't Mozaïek in het Gelderse Wijchen is zo'n theater. Hoofd Techniek is Bartjan van Elferen, die met name het belang van goede vrijwilligers benadrukt: "Zonder die mensen zouden we het hier überhaupt niet kunnen doen."

"De sfeer is er anders en het is veel minder het verhuiskwerk – sjouwen en doorstampen – dan je in de grote schouwburgen vaak ziet"

Bartjan van Elferen (26) is al jarenlang verbonden aan Theater 't Mozaïek, een compact theater met een uitschuifbare, verplaatsbare tribune die plaats biedt aan zo'n driehonderd bezoekers. Uit hobby was al duidelijk geworden dat hij 'iets' wilde gaan doen met licht en geluid. Veel opleidingen waren er nog niet in die tijd en dus trok van Elferen op 17-jarige leeftijd naar Hilversum om daar naar het Dudok College te gaan: "Er waren heel veel aanmeldingen, maar ik was gelukkig 1 van de 24 mensen die mochten komen. Aan het eind van de studie heb ik stage gelopen bij de Doetinchemse schouwburg Amphion. Ook daar bleek weer dat je het in de praktijk pas écht leert." Bovendien bleek in Doetinchem nóg iets, vertelt Van Elferen: "Ik merkte daar dat mijn hart toch echt bij de kleinschalige theaters ligt. De sfeer is er anders en het is veel minder het verhuiskwerk – sjouwen en doorstampen – dan je in de grote schouwburgen vaak ziet."

Stempel

Voor een stage op het gebied van licht en geluid kwam Van Elferen bij Theater 't Mozaïek terecht. Precies in de tijd waarin (ook) op technisch gebied veel veranderde in het Wijchense theater. Daar mocht van Elferen ook zijn stempel op drukken. Eerst met Rob Damen, daarna met Ferry Janssen, die het Hoofd Techniek-stokje overnam. "Met hem ben ik daar tot vorig jaar aan blijven werken, puur om steeds weer verdere verbeteringen door te voeren. Dit jaar ben ik officieel aangesteld als Hoofd Techniek, maar de afgelopen twee jaar deed ik het grootste deel van de bijbehorende activiteiten eigenlijk al." Naast zijn werk bij Theater 't Mozaïek ontwerpt Van Elferen ook de lichtplannen voor bijvoorbeeld de (jeugd)theatervoorstellingen van De verliefde prins, geregisseerd door René Groothof, waarmee hij door het hele land én België toert. "Van huis uit had ik dan ook al wat meer met licht, zodat ik hier bij 't Mozaïek ook voornamelijk dingen aan de lichtinstallatie veranderd heb. Mijn collega Ferry Janssen is plat gezegd een echte 'geluids-

“Wij hebben het hier zó getroffen met de vrijwilligers, dat gezelschappen soms niet eens kunnen zeggen wie nou de vrijwilligers zijn en wie niet”

boer’, dus hij heeft zich daar meer mee beziggehouden. Op die manier hebben we ook veel van elkaar kunnen leren.”

Vrijwilligers

Een theater als ‘t Mozaïek staat of valt bij de aanwezigheid van enthousiaste, welwillende en bruikbare vrijwilligers. Wat dat betreft zit het volgens Van Elferen wel goed in Wijchen. “We hebben een groep van zo’n vijftien enthousiaste vrijwilligers. Dat varieert van jonge mensen tot mensen die met pensioen zijn en het gewoon leuk vinden om hier wat te doen. Dat is echt mooi om te zien en dat merk je ook aan de artiesten en gezelschappen die hier langskomen. We hebben hier namelijk ook dingen die minder goed zijn, zoals de ‘laad en los’, maar dat proberen we dan op te vangen door ex-

tra mankracht. Je ziet dan op een gegeven moment dat mensen die hier voor de tweede of derde keer komen zeggen: ‘Oh ja, ‘t Mozaïek – die laad en los is klotte, maar er werken wel leuke en enthousiaste mensen die dat oplossen’. Dat laten ze dan uiteindelijk zwaarder wegen.” Zelf merkt Van Elferen dat ook wanneer hij aan het touren is met de producties van De verliefde prins: “Als je dan ergens komt waar het maar half voor elkaar is, maar waar de sfeer wel goed is, dan neem je dat voor lief. In grote schouwburgen heb je dat volgens mij gewoon minder. Het verschil is misschien ook dat de vrijwilligers het niet als hun werk zien, maar dat ze er juist zijn omdat ze het zo leuk en interessant vinden om te doen.”

Uitbreiding

Zoals gezegd hebben Van Elferen en consorten de laatste jaren nogal wat gewijzigd in het theater. Zo konden ze van een collega een Strand 300 lichttafel overnemen. “We hadden hier een Strand 300 met vijftig kanalen staan,

maar we kregen de gelegenheid om er een over te nemen met honderd kanalen. Daardoor konden we vervolgens ook een dimmeruitbreiding doen - er zijn er twaalf bijgekomen. Samen met collega’s en vrijwilligers heb ik ook een compleet vast stekernet in de trussen gemaakt. We hebben zestien kringen in de zaalbrug, overal waar je prikt is het raak. In de portaalbrug hebben we gekozen voor acht kringen, omdat die minder gebruikt wordt. Het wordt daar wel gesplitst naar zestien stekkers. Van buiten naar binnen loopt dat samen. Wil je het toch apart, dan moet je gewoon even óf oneven nummers gaan gebruiken. Maar kan het samen, dan kun je daar nog heel veel neerhangen. Daar komen we vaak goed mee weg.”

Matige akoestiek

Ook aan het geluid is nog gesleuteld. “De zaal heeft namelijk een heel matige akoestiek en dan druk ik me nog netjes voorzichtig uit”, vertelt Van Elferen. “Het is hier heel hard en daarom zijn er extra

doeken in de trussen gehangen. Dat is echter niet op de beste manier gedaan, waarschijnlijk door een beetje onkunde. Er zijn namelijk rechte doeken, in lagen boven de trussen gehangen, maar het zou waarschijnlijk veel beter zijn als ze het gewoon dicht hadden gemaakt. We zijn daarom van plan om die doeken naar elkaar toe te naaien.” Graag zou Van Elferen er nog een keer wat condensatormicrofoons bij hebben: “Het aanbod is op dit moment namelijk nogal schaars. Maar goed, die wens heb je in alle theaters wel en dat is altijd met name ook een budgetkwestie natuurlijk.”

Grijpoverbrenging

Op de vraag of er iets eigens is aan de techniek in ‘t Mozaïek, begint Van Elferen direct over de trekkenwand: “Die komt van het Franse bedrijf Caire en ik denk dat ze die hier ooit tegen een bepaald budget moesten wegzetten”, zegt hij. “Het werkt in principe prima, maar je zult ‘m echt nooit ergens anders zien. De wand werkt met een losse motor met grijpoverbrenging. De motor geldt voor alle trekken – je sleept ‘m erlangs, koppelt ‘m vast en dan komt ‘ie in één snelheid naar boven en beneden. Dat gaat niet bijster snel, maar op een gegeven moment raak je ook daar aan gewend. Maar in het begin is het wel écht even

wennen geweest.” Zoals gezegd is ook de laad en los typisch voor ‘t Mozaïek en er zijn al wel voorzichtig plannen geopperd om daar in de toekomst wat aan te gaan doen. De ARBO heeft aangegeven dat het op dit moment verre van ideaal is en er zijn dan ook al wat voorstellen ingediend. Van Elferen is behoorlijk tevreden over hoe ‘t Mozaïek inmiddels geoutilleerd is. Op één ding na althans: “We hebben namelijk een kleine storing in het audiopad. Die zit er al in vanaf het begin en er zijn echt al heel veel mensen mee bezig geweest. Met metingen zijn wel drie of vier storingen over elkaar gevonden. We zijn er al héél lang mee aan het hannesen en hebben echt alles al geprobeerd. De beste oplossing zou zijn om een nieuwe multi te leggen en een nieuwe stroomgroep van buiten aan te laten leggen door Nuon. Maar goed, dat kost ook nogal wat natuurlijk.”

Theatervolk

De combinatie van het werken in een vast theater én het touren is voor Van Elferen ideaal: “Het is enorm afwisselend en bovendien denk ik dat het de beste leerschool is die je kunt hebben. Je ziet het werk zo van beide kanten en je kunt je dus ook altijd in beide kanten inleven.” Het is een tip voor de jonge aanwas die van de verschillende opleidingen komt.

Jonge aanwas waar overigens nogal wat kwaliteitverschil in zit: “Ze kunnen vaak precies vertellen hoe iets technisch in elkaar zit, maar wat ik veel zie is dat die jongens vooral tekort schieten in het samenwerken met mensen – het sociale vlak dus. Je moet namelijk ook logica en werkdruk kunnen zien en dat mis ik nog wel eens. Je hebt mensen met passie nodig, niet de ‘jochies die met hun MP3-speler zonder koptelefoon op door de stad heen lopen en eens willen komen kijken of het werken in een theater misschien wel wat voor hen is’. Dat is nog niet het theatervolk, zeg maar. Je mag het niet allemaal over één kam scheren, maar het theatervolk is over het algemeen toch een beetje de Volkskrantlezer en de publieke omroep kijker. De mensen die wat meer hebben nagedacht over alles. Nu zie je vaak dat de jeugd wat anders in elkaar zit qua interesses en normen en waarden. Dat maakt niet uit, we zijn allemaal jong geweest en bij sommigen kan het ook nog wel komen als ze ouder worden, maar het zijn in de regel niet de jongens en meiden waar je in een theater op zit te wachten. Uitzondering daar gelaten natuurlijk.” Met vrijwilligers heb je het bovenstaande probleem volgens Van Elferen niet, omdat ze er zijn omdat ze het werk zo mooi vinden: “Wij hebben het hier zó getroffen met de vrijwilligers, dat gezelschappen soms niet eens kunnen zeggen wie nou de vrijwilligers zijn en wie niet. Een mooier compliment kun je natuurlijk niet krijgen.”

Stage

Om jonge krachten wel mogelijkheden te geven, biedt Van Elferen wel stageplaatsen aan: “Maar wel alleen aan mensen waar ik ook wat mee kan. Ik heb op dat gebied mijn eisen. Bovendien werken we dus met een flinke groep vrijwilligers en die staan bij mij echt op de eerste plaats. Daar moet geen frictie tussen ontstaan. Ik zeg trouwens ook altijd dat een stagiaire stage loopt bij mij en dus niet bij ‘t Mozaïek. Dat heeft een voordeel voor de stagiaire. Hij komt dan namelijk niet alleen hier, maar kan ook mee op tournee en dergelijke. Eigenlijk is het de ideale stage, aangezien je dan meteen weet of het theaterwereldje iets voor je is of niet.”

